

ІСТОРІЯ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ

*прот. Річард Горбань, Руслан Делятинський
Івано-Франківський богословський університет
імені св. Івана Золотоустого*

УДК 94 (477):283.289
ББК 86.37(4Укр)

Науково-дослідний проект «Українська Греко-Католицька Церква (1991–2011 рр.): етапи формування організаційної структури, особливості релігійно-церковного життя, перспективи розвитку»: спроба обґрунтування

Історія УГКЦ у період незалежності Україні стала об'єктом значної уваги вітчизняних науковців – істориків, релігієзнавців, богословів, каноністів, які до того ж належать до різних наукових шкіл¹. В полі їхніх наукових інтересів було вже велике коло наукових проблем, які охоплюють наступні хронологічні періоди:

- 1) період укладення Берестейської унії 1596 р.²;
- 2) становлення та розвиток Київської Унійної Церкви-митрополії в кінці XVI – наприкінці XVIII століть³;
- 3) розвиток Греко-Католицької Церкви у 1772–1946 роках⁴;
- 4) «катакомбний» період розвитку УГКЦ (1946–1989 рр.) та період її легалізації (1989–1991 рр.)⁵;
- 5) основні тенденції розвитку УГКЦ в незалежній Україні (з 1991 р. до сучасності)⁶.

Водночас у межах кожного із вказаних періодів більшою чи меншою мірою науковці досліджували такі комплексні проблеми, як:

- відносини між Церквою та державою, в тому числі державна політика щодо Церкви в цілому, формування договірних відносин на підставі Конкордатів, суспільно-політичної діяльності ієрархів і духовенства, взаємовпливу політики і релігії тощо⁷;
- діяльність визначних осіб Церкви – митрополитів та єпископів, зокрема Київських митрополитів М. Рогози, І. Потія, Й. В. Рутського, Галицьких митрополитів М. Левицького, Й. Сембратовича, А. Шептицького, Патріарха Й. Сліпого, єпископів Й. Кунцевича, Й. Коциловського, Г. Хомишина та багатьох інших⁸;
- становлення та розвиток ієрархічної організаційної структури Церкви, зокрема історія окремих епархій УГКЦ – Львівської, Перемишльської, Станиславівської⁹;
- роль Церкви, її ієрархії та духовенства у суспільно-політичному, економічному, соціальному та культурному житті суспільства¹⁰;
- взаємозв'язок національної та еклезіальної ідентичностей¹¹ тощо.

Відзначимо деякі новітні тенденції у постановці та розв'язанні окреслених науково-дослідних проблем, визначну роль в яких відіграє Інститут історії Церкви Українського Католицького Університету (далі – ІІЦ УКУ). Серед багатьох його науково-дослідних проектів відзначимо декілька: дослідницький та архівний

проект «Образ сили духу: жива історія підпільного життя Української Греко-Католицької Церкви 1946–1989 рр.», що успішно реалізується з моменту заснування установи 1992 р.¹²; серію видань наукової конференції «Берестейські читання» (у 6-ти томах)¹³; видання спеціалізованого наукового журналу-збірника з церковної історії «Ковчег» (до 2010 року опубліковано 5 «чисел»-випусків)¹⁴; публікацію джерел з історії Церкви тощо. Хочемо зауважити, що серед археографічних публікацій джерел заслуговують на особливу увагу заплановані та частково реалізовані ІЦ УКУ два проекти: перший – це «Протоколи генеральних (єпископських) візитацій українських та білоруських церков Київської унійної митрополії XVII–XVIII століть»¹⁵; другий – це серія архівних документів «Церква в житті суспільства: міжконфесійні та міжнаціональні стосунки в Галичині (1772–1991)»¹⁶. Враховуючи науковий потенціал колективу ІЦ УКУ та концентрацію у Львові значної кількості архівних і наукових установ, можемо впевнено стверджувати, що згадані проекти будуть реалізовані в ближчій або дальшій перспективі. Також важливим науковим форумом, що сприяв дослідженню історії УГКЦ, стала щорічна Міжнародна наукова конференція «Історія релігій в Україні», яка уже впродовж 20 років (1990–2010) проводиться на базі Львівського музею історії релігії¹⁷. Врешті, варто згадати також цикл Міжнародних науково-практичних конференцій під спільним гаслом «Україна і Ватикан», з яких упродовж 2007–2011 рр. проведено вже п'ять¹⁸. Отже, враховуючи сучасні тенденції розвитку історіографії історії УГКЦ, можемо констатувати, що досі увагу дослідників привертало, як правило, історичні особистості, «знакові» події та процеси, починаючи від Берестейської унії 1596 р. до сьогодення. Очевидно, інтерес науковців періоду незалежності України до тих чи інших вищеперелічених проблем диктувався передусім необхідністю відновлення дослідження історії УГКЦ, заповнення «білих плям», базуючись на принципах об'єктивності та історизму. Помітною за останнє десятиліття є еволюція в методологічних підходах та виборі конкретної тематики з історії УГКЦ вітчизняними науковцями, які все більше акцентують увагу на «внутрішніх» аспектах (таких як організаційна структура, богословська спадщина, релігійна освіта тощо), не відмовляючись, звичайно, й від висвітлення «зовнішніх» (зокрема, державно-церковних відносин, ролі ієрархії та духовенства в різних видах суспільного життя – політичному, економічному, культурному тощо).

Продовжуючи означену тенденцію зростання наукового інтересу до «внутрішнього» життя та розвитку УГКЦ, підкреслимо потребу фахових досліджень з історії Церкви взагалі, їх практичну значущість у підготовці нового покоління духовенства, у формуванні толерантної суспільної думки для налагодження екуменічного діалогу між християнськими конфесіями в Україні. Звичайно, визначна та провідна роль у відродженні історії Церкви як наукової дисципліни в Україні належить вже згадуваному ІЦ УКУ, співробітники якого не тільки прагнуть заповнити «білі плями» історичного минулого УГКЦ, але й активно розробляють нові методологічні підходи в історіописанні, намагаються впроваджувати результати досліджень у пастирську практику¹⁹. Крім того, в рамках організаційної структури УКУ створено мережу науково-дослідних інститутів: Інститут Релігії і Суспільства, Інститут Богословської Термінології та Перекладів, Інститут Неолатиністики, Катехитично-Педагогічний Інститут, Інститут Літургії, Інститут Родини і Подружнього Життя, Інститут Канонічного Права (останній ліквідовано у 2008 р.)²⁰. Співпраця цих науково-дослідних установ не тільки сприятиме розвитку богословської науки в Україні, але й може стати вагомим підґрунтям для міждисциплінарних досліджень, зокрема в царині історії Церкви.

Водночас зазначимо: в мережі богословських навчальних і наукових закладів УГКЦ все більш помітну роль починає відігравати Івано-Франківська Теологічна Академія (далі – ІФТА), заснована у 2000-му році на базі Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту (далі – ІФТКДІ). Серед основних завдань ІФТА, згідно зі статутом 2006 р., є «підготовка кваліфікованих науковців, викладачів, кадрів для священнослужіння; організація та проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень; сприяння діалогу між східними християнами; плекання інтелектуального життя Церкви, сприяння всебічному осмисленню християнського світогляду; інформаційна діяльність; видавнича діяльність»²¹. Професорсько-викладацький колектив ІФТА, що у 2010 році складався із 54 професорів, доцентів і викладачів²², спрямовує свої зусилля не тільки на підготовку нового покоління священиків і катехитів, але й на розвиток різних галузей богословської науки. З цією метою за останнє десятиліття ректор ІФТА єпископ С. Мудрий зосередив увагу на двох напрямках: перший – це підвищення рівня богословської освіти викладачів через поглиблення студій як у рамках ІФТА (відкрито Відділ аспірантури), так і в католицьких університетах країн Європи; другий – це інформаційно-видавнича діяльність, що реалізується через видання серії посібників, монографій та статей з богословських наук²³. З метою активізації науково-дослідної діяльності професорсько-викладацького колективу ІФТА віце-ректор з наукової роботи ІФТА, доктор теологічних наук, професор кафедри теології ІФТА, протоієрей Річард Горбань у 2007 році відновив видання фахового богословського збірника статей, який отримав офіційну назву «Науковий вісник Івано-Франківської Теологічної Академії «Добрий Пастир»²⁴. На базі ІФТА діє також Наукова бібліотека, в якій, крім масиву новітніх видань науково-богословської літератури (включно з періодикою), зберігається окремий фонд т.зв. «Бібліотеки Андрея Шептицького». Отже, можемо констатувати, що в ІФТА закладено основу для розвитку фундаментальних і прикладних досліджень у галузі богословських наук, однією з яких є історія Церкви. Водночас, підкреслимо, для успішного розвитку досліджень необхідна певна структурна організація відповідних науково-дослідних інститутів і центрів (наприклад, за аналогією з УКУ чи за іншим принципом), існування яких передбачене статутом ІФТА від 2006 р.²⁵.

Аналізуючи результати науково-богословської діяльності колективу ІФТКДІ–ІФТА за 1990–2010 роки, відзначимо декілька її основних рис:

- 1) акцент на виданні літератури, яка має переважно характер навчальних посібників з богословських дисциплін, але водночас не позбавлена наукового характеру, адже ґрунтується на аналізі першоджерел та новітніх досліджень фахових богословів, каноністів, істориків, релігієзнавців²⁶;
- 2) поєднання в окремих богословських виданнях наукового змісту та пастирської практичної доцільності, що обумовлюється, зокрема, актуальними проблемами розвитку УГКЦ²⁷;
- 3) поступова диференціація спеціальних досліджень за окремими богословськими науковими дисциплінами (моральне богослов'я, канонічне право, теорія та історія філософії, церковне мистецтво, історія Церкви тощо)²⁸;
- 4) спроби залучення студентів ІФТА до науково-дослідної роботи, зокрема через написання і захист дипломних робіт²⁹.

Організація науково-богословської діяльності ІФТА на перспективу повинна насамперед враховувати основні тенденції розвитку нашої Церкви, які визначаються, зокрема, Патріаршим Синодом Єпископів УГКЦ, сприяти не тільки зростанню богословської освіти духовенства, але й поширенню богословських

знань серед віруючих та людей доброї волі. Так, серед основних стратегічних завдань, визначених Патріаршим Синодом Єпископів УГКЦ у 2005–2010 рр., були проблеми «нової євангелізації» суспільства, розвитку організаційних структур та опрацювання Партикулярного права УГКЦ, плекання покликань до чернечого життя, формування нового покоління священиків, катехитів та інших видів церковного служіння, сприяння єкуменічному діалогу тощо. Звідси випливає потреба в деякій «багатовекторності» досліджень, спрямованих на вирішення цих «викликів часу»: по-перше, щодо вибору різноманітних тем та проблем; по-друге, щодо використання методологічного інструментарію різних наукових дисциплін, особливо богословських і соціально-гуманітарних.

Проте для досягнення ефективності та практичної значущості науково-богословських досліджень, на нашу думку, варто визначити їх пріоритетні напрямки або комплексні проблеми. Однією з перших спроб такої класифікації наукових досліджень в ІФТА, напевно, слід вважати рубрикацію наукових статей в «Науковому віснику ІФТА «Добрий Пастир». Головний редактор цього наукового збірника професор, доктор теологічних наук, протоієрей Річард Горбань розподіляє статті за наступними рубриками: «Канонічне право», «Історія філософської та богословської думки», «Біблійна / Теологічна антропологія», «Моральна теологія», «Пастирська теологія», «Єкуменізм», «Релігієзнавство», «Українська церковна археологія», «Українське сакральне/церковне мистецтво», «Християнська психологія», «Історія Церкви в Україні», «Джерела Християнства»³⁰. Таке поєднання дисциплінарного та тематичного принципів класифікації досліджень покликане розмежувати наукові інтереси фахових дослідників, має свої позитиви та «недоліки»: з одного боку, зберігає свободу дослідників у виборі тематики і методології завдяки їх приналежності до різних наукових шкіл і напрямів, а з іншого – розосереджує творчі зусилля навіть тих науковців, які організаційно належать до ІФТА, через відсутність «стратегічних» комплексних проблем.

Однією з них, очевидно, може стати комплексна проблема «Українська Греко-Католицька Церква (1991–2011 рр.): етапи формування організаційної структури, особливості релігійно-церковного життя, перспективи розвитку». Звичайно, окреслена проблема (назва якої також може бути скоригована в процесі дискусії) може бути не єдиною, а однією із багатьох в процесі організації науково-богословських досліджень в ІФТА за спеціальністю «Історія Церкви». Серед інших комплексних проблем за цією ж спеціальністю можемо окреслити приблизно такі: «Історія Станіславівської/Івано-Франківської єпархії УГКЦ», що вже почала активно розроблятися вітчизняними дослідниками; «Біографічні нариси ієрархії та духовенства УГКЦ ХІХ–ХХІ століть»; «Джерела з історії Церкви (в тому числі УГКЦ)» тощо. Окремого обговорення потребує організація міждисциплінарних науково-богословських досліджень, з яких хочемо виокремити комплексну проблему «Історичний розвиток канонічного права УГКЦ (1596–2011 рр.)», розробкою якої вже активно займається колектив кафедри Східного канонічного права ІФТА.

Обґрунтовуючи доцільність розробки комплексного науково-дослідного проекту «Українська Греко-Католицька Церква (1991–2011 рр.): етапи формування організаційної структури, особливості релігійно-церковного життя, перспективи розвитку», хочемо навести декілька аргументів «за», а також можливі застереження чи аргументи «проти» щодо такого визначення.

По-перше, сучасна історія УГКЦ, за деякими винятками, ще не стала об'єктом пильної уваги вітчизняних дослідників, відсутні поки що комплексні дослідження з історії УГКЦ кінця ХХ – початку ХХІ ст. Зрозуміло, що тільки з часом, хоча б через 20-50 років, можна буде дати менш-більш об'єктивну оцінку

певних історичних процесів, деталі яких залишаються поза увагою сучасного дослідника. Однак процес відновлення, становлення і навіть поширення організаційної структури УГКЦ в Україні за перше десятиліття XXI століття дає підстави для проведення хоча б «короткострокового аналізу» сучасної історії. Водночас не заперечуємо необхідності при аналізі «сучасності» звертатися до більш ранніх періодів історії, дослідження яких через механізм причинно-наслідкових зв'язків допоможе з'ясувати окремі обставини сучасного стану УГКЦ.

По-друге, зосередження уваги саме на розвитку організаційної структури УГКЦ, хоча, можливо, й виглядає не зовсім коректним (адже богословська традиція акцентує більше на духовній, а не адміністративній складовій), все ж, на нашу думку є достатньо виправданим, адже Церква обов'язково охоплює певну географічну територію, а не тільки «територію душ», а також має чітку ієрархічну організаційну будову. Не вдаючись до дискусії про «канонічну територію», якою, зокрема, спекулюють представники Російської Православної Церкви в екуменічному діалозі³¹, тільки підкреслимо, що поняття організаційної структури властиве Церквам будь-якої юрисдикції (Католицької латинського обряду, Східних Католицьких чи Православних), а тому потребує належного дослідження на підставі аналізу різних джерел, особливо канонічного права. Звідси й випливає, на нашу думку, необхідність міждисциплінарного дослідження окресленої проблеми, врахування не тільки відповідних видів джерел, але й методології таких дисциплін як «Канонічне право» та «Історія Церкви».

По-третє, існують деякі «ідеологічні» мотиви, що обумовлюють актуальність подібних досліджень. Одним із них є всебічне (історичне, богословське, канонічно-правове) обґрунтування еклезіальної ідентичності УГКЦ, окресленої, зокрема, Патріаршим Синодом Єпископів УГКЦ 2006 р. Так, у п. 1 постанов цього Синоду зазначено: «Визначити як основу нашої ідентичності, що ми є: 1) Церквою свого права; 2) вповні об'єднаними з наступником святого Петра – Єпископом Рима; 3) носіями східно-християнського благочестя візантійської традиції з часу Володимирового хрещення; 4) зважаючи на нашу історію, наше географічне положення і наш релігійно-церковний досвід, покликані сприяти повному взаєморозумінню двох християнських традицій – візантійської і латинської»³². Звідси випливає ще один мотив – це розвиток екуменічного діалогу на офіційному та «буденному» рівнях³³, що повинно сприяти відновленню єдності Української Церкви на основі традиції «Володимирового хрещення».

По-четверте, утвердження Патріархату УГКЦ, що реалізується через скликання Патріарших Синодів Єпископів, сесій Патріарших Соборів, взаємодію між «матірною Церквою та дочірними Церквами на поселеннях»³⁴ тощо, просто змушує фахових істориків, каноністів, богословів активізувати дослідження окресленої проблеми. Нагадаємо, що на початку XXI ст. УГКЦ набула досить розвиненої організаційної структури, що у 2010 році включала 12 єпархій та єкзархатів в Україні, 1 митрополію та 3 єкзархати в країнах Європи, 2 митрополії у Північній Америці, 2 єпархії у Південній Америці, 1 єпархію в Австралії, а до складу Патріаршого Синоду єпископів УГКЦ входили 50 ієрархів³⁵. В листопаді – грудні 2011 р. Верховний Архієпископ УГКЦ Святослав Шевчук створив в Україні три нові митрополії: Львівську, Івано-Франківську та Тернопільсько-Зборівську, що має важливе значення для розвитку організаційної структури та досягнення в перспективі Патріаршого устрою УГКЦ. Очевидно, що навіть елементарна популяризація знань про ці «адміністративно-канонічні одиниці» серед вірних і духовенства, покликана скріпити почуття єдності в УГКЦ, вимагає конкретних наукових розробок їхнього історичного розвитку.

По-п'яте, ініційовані Синодом Єпископів УГКЦ процеси беатифікації мучеників за віру у ХХ ст. та пов'язана з ними діяльність Постуляційного центру УГКЦ³⁶, очевидно, потребують належної організації науково-дослідної роботи, зокрема історико-біографічних досліджень.

По-шосте, наявні навіть суто практичні мотиви у сфері церковно-державних відносин, які потребують не тільки юридичних обґрунтувань, але й історичних досліджень. Серед них – питання про реабілітацію УГКЦ на законодавчому рівні, якого домагалися у період легалізації та відновлення УГКЦ в Україні (1989–1991 рр.), питання про реституцію церковного майна, що без достатнього історичного і правового обґрунтування може викликати значний суспільний резонанс тощо.

Звичайно, існують певні застереження щодо практичної реалізації обґрунтованої ідеї комплексного дослідження сучасної історії УГКЦ.

Перше з них повинно б стосуватися насамперед джерельної бази дослідження. Адже зрозуміло, що, окрім інтернет-ресурсів відповідних митрополій, єпархій та екзархатів УГКЦ в Україні та діаспорі, науковці ІФТА мають об'єктивно обмежений доступ до інших видів джерел (архівних матеріалів єпархіяльних управлінь – Консисторій, Капітул і Церковних Судів, церковної періодики тощо). Втім, навіть наявна в регіоні джерельна база з історії Церкви дозволяє розпочати дослідження окремих комплексних проблем.

Так, Наукова бібліотека ІФТА (далі – НБ ІФТА) містить окремий фонд «Бібліотека Андрея Шептицького»³⁷, який на початку 1990-х років передали з Державного архіву Івано-Франківського області. Цей фонд, хоча й використовується дослідниками, викладачами та студентами ІФТА, звичайно, ще потребує ретельної фахової бібліографічної обробки наявної літератури. Виявлені у фондах «Бібліотеки Андрея Шептицького» джерела, очевидно, можуть стати основою для дослідження проблем розвитку УГКЦ в різні історичні періоди.

Крім того, у Державному архіві Івано-Франківської області (далі – ДАІФО) наявна значна джерельна база для дослідження історії УГКЦ з кінця ХVІІІ до середини ХХ ст. Особливо цінним у ДАІФО є фонд 504 «Єпископська Консисторія в м. Станіславів (1788–1939 рр.)», що містить близько 1200 справ. Ці справи містять матеріали засідань Єпископської Консисторії (1886–1938 рр.), єпископських та деканальних канонічних візитацій парафій, листування між Єпископською Консисторією, патронами та органами місцевої влади щодо заміщення вакантних посад парохів і співробітників, матеріали про створення нових парохій, будівництво церковних споруд (церков, дзвіниць, парохіяльних будинків), про пожертви віруючих на користь Церкви, надання матеріальної допомоги священикам, особові справи окремих священиків, про оренду, продаж і парцеляцію ерекціональної (церковної) землі тощо. В окремих справах фонду 2 ДАІФО «Станіславське воєводське управління (1921–1939 рр.)» теж наявні матеріали про заміщення вакантних посад у парохіях, створення нових парохій, будівництво церковних споруд, парцеляцію церковної землі, суспільну діяльність духовенства тощо. В інших фондах ДАІФО наявні окремі справи з матеріалами про діяльність духовенства УГКЦ кінця ХІХ – середини ХХ ст. Наявна джерельна база ДАІФО дозволяє розпочати комплексне дослідження історії Станіславівської єпархії у 1885–1946 рр. та часткове дослідження історії Львівської архієпархії у 1788–1946 рр., які, однак, необхідно доповнювати іншими джерелами.

Це пов'язано передусім із тим, що «канонічна територія» Станіславівської єпархії УГКЦ до 1946 р. включала деканати в межах Станіславівського та Тернопільського воєводств, а північно-західні повіти Станіславівського воєводства включали частину деканатів, що належали до «канонічної території» Львівської архієпархії УГКЦ. Звідси – необхідність використання матеріалів

окремих фондів Державного архіву Тернопільської області (далі – ДАТО), Державного архіву Львівської області (далі – ДАЛО), Центрального державного історичного архіву України у м. Львів (далі – ЦДАУЛ), Відділу рукописів Львівської Національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника (далі – ВР ЛННБ) та інших наукових установ. Звичайно, організація науково-дослідної роботи працівників ІФТА у вказаних архівних установах потребуватиме чимало часу, творчих зусиль і коштів, проте може дати ефективні результати для дослідження історії УГКЦ.

Іншим видом джерел з історії УГКЦ є періодичні видання, насамперед церковного походження. Серед них особливу увагу звертаємо на офіційні видання – єпархіальні вісники та шематизми, а також інші газети та журнали, що виходили під патронатом УГКЦ. Так, у фонді «Бібліотека Андрея Шептицького» Наукової бібліотеки ІФТА є майже повні комплекти видань «Вісника Станиславівської єпархії» (1886–1939 рр.), «Львівських архиєпархіальних відомостей» (1886–1939 рр.); у фондах Науково-довідкової бібліотеки ДАІФО (далі – НДБ ДАІФО) – також майже повні комплекти видань «Шематизму всього духовенства Станиславівської єпархії на рік Божий...» (1886–1938 рр.), «Шематизму всього духовенства Львівської архиєпархії на рік Божий...» (1886–1938 рр.), «Шематизму всього духовенства Перемиської єпархії на рік Божий...» (1886–1938 рр.). Крім того, у фондах НБ ІФТА та НДБ ДАІФО є комплекти таких церковних періодичних видань, як «Нива», «Добрий Пастир», «Богословія» тощо.

Таким чином, окреслена джерельна база з історії УГКЦ, доступ до якої для колективу ІФТА є відносно легким, уже може стати основою для організації науково-дослідної роботи за певними комплексними проблемами.

Зважаючи на деяку обмеженість для колективу ІФТА доступу до інших наукових установ (архівів та наукових бібліотек в інших містах України), пропонуємо також організувати та розвинути співпрацю ІФТА з науковцями інших вищих навчальних та наукових закладів України і діаспори (Інститут історії Церкви Українського Католицького Університету в Львові; Інститут історії та політології, кафедра релігієзнавства і теології філософського факультету Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника; Інститут Східно-християнських студій імені митрополита А. Шептицького при Оттавському університеті; Люблінський католицький університет та багато ін.), а також звзвити коло наукових пошуків до окремих «регіональних об'єктів» у межах УГКЦ (наприклад, Львівської митрополії-архиєпархії, Самбірсько-Дрогобицької, Сокальсько-Жовківської, Стрийської єпархій, Івано-Франківської митрополії-архиєпархії, Коломиїсько-Чернівецької єпархії, Тернопільсько-Зборівської митрополії-архиєпархії, Бучацької єпархії, Луцького екзархату).

Другим можливим застереженням щодо нашого проекту, напевно, буде питання про методологію досліджень. Зрозуміло, що історія Церкви як наукова дисципліна знаходиться на межі двох наукових галузей – богослов'я та історії³⁸, що повинно спонукати дослідника до врахування різних методологічних підходів у процесі дослідження. Варто зазначити, що в узагальнюючих працях і «посібниках» з історії Церкви тих українських істориків, що належать до УГКЦ (наприклад, Г. Лужницького, С. Мудрого, А. Сапеляка), поряд з апологетичним підходом, наявні також принципи об'єктивності та історизму; тим часом в узагальнюючих дослідженнях «світських» істориків (В. Марчука, В. Пашенка та ін.) декларується навіть принцип «позаконфесійності» в дослідженні історії УГКЦ. Додамо, що у вітчизняній історичній науці у 1990–2000-х рр. дискутувалася проблема методологічної кризи історичних досліджень в Україні посттоталітарного періоду та пропонувались різні шляхи виходу з неї³⁹. Вітчизняні дослідники різних наукових шкіл та напрямів, що вивчали історію

Церкви, почали пропонувати власні варіанти розв'язання «методологічної кризи» та методологічні концепції дослідження історії Церкви⁴⁰. Усвідомлюючи складність вирішення даної проблеми, пропонуємо ініціювати дискусію про методологічні засади дослідження історії Церкви.

Очевидно, вищевисловлені аргументи «за» і «проти» обґрунтованого нами науково-дослідного проекту «Українська Греко-Католицька Церква (1991–2011 рр.): етапи формування організаційної структури, особливості релігійно-церковного життя, перспективи розвитку» можна ще доповнити в процесі наукової дискусії, яку сподіваємося ініціювати на сторінках нашого «Наукового вісника ІФТА «Добрий Пастир». Водночас закликаємо фахових істориків, каноністів і богословів долучитися до розробки та реалізації цієї та інших, можливо, навіть альтернативних науково-дослідних програм в ІФТА.

Врешті, окреслимо наше бачення перспективи розвитку науково-дослідної діяльності в ІФТА. Проект «Українська Греко-Католицька Церква (1991–2011 рр.): етапи формування організаційної структури, особливості релігійно-церковного життя, перспективи розвитку» можна реалізувати як *«інтегроване об'єднання» кількох науково-дослідних програм*, які можуть охоплювати більш ранні історичні періоди і досягати сучасності:

А. Вивчення та публікація джерел з історії Церкви:

- 1) збірник «Пастирські листи і твори Станиславівських/Івано-Франківських єпископів (1885–2010 рр.)» в кількох томах і книгах, що охопить творчу спадщину єпископів Юліана Пелеша, Юліана Куїловського, Андрея Шептицького, Григорія Хомишина, Івана Лятишевського, Симеона Лукача, Івана Слезюка, Софрона Дмитерка, Софрона Мудрого, Володимира Війтишина. До збірника, на нашу думку, необхідно включити максимальну кількість видів джерел: пастирські листи і послання, проповіді, накази та розпорядження для єпархіального духовенства, богословські твори, офіційне й приватне листування, – авторство яких належить названим єпископам саме в період перебування на Станиславівському єпископському престолі. Така нова публікація творчої спадщини Станиславівських єпископів, хоча і є своєрідним «репринтом» попередніх видань, все ж буде доповнена корпусом інших джерел (архівних матеріалів, статей з періодики, епістолярію, мемуарів), допоможе її систематизувати (за проблемною, хронологічною чи іншими ознаками) й залучити до ширшого наукового обігу;
- 2) збірник «Документи Соборів Станиславівської/Івано-Франківської Єпархії УГКЦ» в трьох томах, що містять матеріали Єпархіальних Соборів 1897, 1908, 2002 рр.⁴¹. Публікацію цих матеріалів варто супроводити коментарями істориків, каноністів і богословів;
- 3) збірник документів «Протоколи засідань Єпископської Консистоїї в Станіславі (1886–1946 рр.)». Документи засідань Консистоїї Станиславівської єпархії УГКЦ, збережені у ДАІФО⁴², є важливим джерелом до вивчення не тільки внутрішнього життя Церкви, але й суспільної діяльності духовенства;
- 4) збірник документів «Протоколи канонічних візитацій парафій Станиславівської єпархії УГКЦ (1885–1946 рр.)». Дослідження документів генеральних єпископських візитацій у Київській Унійній митрополії у XVII–XVIII ст., започатковане Інститутом української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України й Інститутом історії Церкви УКУ⁴³, може бути продовжене, зокрема, як спільний проект ІФТА та ДАІФО на основі виявлених архівних матеріалів⁴⁴;

- 5) збірник документів «Книга обліку священників Станиславівської єпархії УГКЦ (1885–1946 рр.)», основою якого можуть стати декілька архівних справ із фонду 504 ДАІФО⁴⁵. Публікація цього виду джерел може сприяти дослідженню соціального походження та пастирського служіння як окремих священників, так і цілих священничих династій в межах Станиславівської єпархії;
- 6) збірник «Зведений Шематизм духовенства Станиславівської єпархії УГКЦ (1885–1946 рр.)», який би ґрунтувався не тільки на опублікованих офіційних виданнях «Шематизму...», як у «версії» о. Д. Блажейовського⁴⁶, але й на додаткових джерелах – архівних матеріалах, періодичних виданнях, мемуарній літературі тощо; також необхідно змінити принцип формування відомостей – за хронологічно-проблемним підходом, що дозволить врахувати особливості різних історичних періодів;
- 7) збірник документів і матеріалів «Станиславівська/Івано-Франківська єпархія УГКЦ в «катакомбний період» (1946–1989 рр.)» в кількох томах, наповнених архівними матеріалами (частина з них до початку 1990-х рр. були під грифом «цілком таємно»), вибіркою статей із періодики, мемуарною літературою, збіркою усних свідчень. Щодо останнього виду джерел, то науковцям ІФТА варто або приєднатися до відомого архівно-дослідного проекту ІЦ УКУ «Образ сили духу...», або ж розпочати власний подібний проект;
- 8) збірник «Зведений Шематизм Івано-Франківської єпархії УГКЦ (1991–2010 рр.)» повинен узагальнити статистичні дані про розвиток організаційної структури Івано-Франківської єпархії. Оскільки за вказаний період було здійснено тільки два офіційних видання «Шематизму» (1995 та 2009 рр.), то значну частину відомостей доведеться встановлювати на підставі матеріалів Архіву Єпархіяльного Управління Івано-Франківської єпархії УГКЦ, офіційних періодичних видань – «Нова Зоря» (1991–2010 рр.), «Добрий Пастир» (1990–1993, 1996, 1997 рр.), «Вісник Івано-Франківської єпархії УГКЦ» (1999–2010 рр.).

Б. Спеціальні наукові дослідження з історії УГКЦ, що можуть бути реалізовані як окремими монографічними виданнями в серії «Бібліотека Наукового вісника ІФТА «Добрий Пастир», так й у формі наукових статей в самому журналі «Науковий вісник ІФТА «Добрий Пастир». Така «централізація» наукових публікацій потрібна, на нашу думку, не стільки для «цензурування» поглядів дослідників, скільки для формування однієї чи декількох наукових шкіл в ІФТА (за напрямками досліджень), представники якої були б гідно представлені в наукових колах України. Попередньо можна запропонувати декілька проектів науково-дослідних програм:

- 1) «Історичний розвиток Партикулярного права Української Греко-Католицької Церкви (1596–2010 рр.)» – проблема, дослідження якої в ІФТА започаткував о. д-р О. Каськів та продовжили о. д-р О. Левицький, о. д-р О. Хортник, о. І. Онищук. У перспективі дослідження цієї проблеми можна продовжити як самостійно, так й у співпраці з науковцями УКУ, завдяки чому можна видати, наприклад, колективну монографію. Особливу увагу, на нашу думку, слід звернути на вивчення особливостей канонічно-правового статусу окремих елементів організаційної структури УГКЦ (єпископів-ординаріїв, помічників, коадьюторів; Капітули та Консисторії, Єпархіяльного управління, Церковного суду в подружжях і дисциплінарних справах, деканальних і парафіяльних урядів тощо) в різні історичні періоди;

- 2) «Історія Унії Руської Церкви з Римом від найдавніших часів до сьогодення» (в 2-х томах) єпископа Юліана Пелеша, опублікована вперше у Відні 1878–1880 рр. німецькою мовою⁴⁷. Вважаємо, що перевидання цього фундаментального дослідження українською мовою є актуальним (навіть «справою честі») саме з ініціативи ІФТА, адже його автор – Ю. Пелеш – був першим єпископом в Івано-Франківську/Станиславові. Додамо, що чимало фактичного матеріалу та висновків із праці Ю. Пелеша можуть стати цінними для сучасних дослідників історії Церкви;
- 3) комплексна тема «Історичний розвиток організаційної структури УГКЦ в Україні (1596–2011 рр.)», в рамках якої можна опублікувати, зокрема, наступні дослідження:
 - «Станиславівська/Івано-Франківська єпархія УГКЦ: етапи історичного розвитку (1885–2011 рр.)», що має продовжити та систематизувати дослідження даної проблеми, започатковані раніше вітчизняними істориками⁴⁸; до того ж створення 13 грудня 2011 р. Івано-Франківської митрополії УГКЦ розпочинає нову сторінку історії;
 - «Коломийсько-Чернівецька єпархія УГКЦ (1993–2011 рр.)»;
 - «Тернопільська єпархія УГКЦ (1993–2000 рр.)»;
 - «Зборівська єпархія УГКЦ (1993–2000 рр.)»;
 - «Тернопільсько-Зборівська єпархія УГКЦ (2000–2011 рр.)», тобто до створення 22 грудня 2011 р. Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ;
 - «Бучацька єпархія УГКЦ (2000–2011 рр.)»;
 - «Самбірсько-Дрогобицька єпархія УГКЦ (1993–2011 рр.)»;
 - «Стрийська єпархія УГКЦ (2005–2011 рр.)»;
 - «Сокальська єпархія (2000–2011 рр.)»;
 - «Львівська архієпархія УГКЦ (1991–2011 рр.)», тобто до створення 29 листопада 2011 р. Львівської митрополії УГКЦ;
 - «Києво-Вишгородський екзархат УГКЦ (1996–2005 рр.)»;
 - «Київська архієпархія УГКЦ (2005–2011 рр.)»;
 - «Донецько-Харківський екзархат УГКЦ (2002–2011 рр.)»;
 - «Одесько-Кримський екзархат УГКЦ (2003–2011 рр.)»;
 - «Луцький екзархат УГКЦ (з 15.01.2008 р.): історичні корені та перспективи розвитку»;
- 4) комплексна тема «Українська Греко-Католицька Церква в діаспорі (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): особливості історичного розвитку організаційної структури» може бути розроблена у співпраці з науковцями інших вищих навчальних і наукових закладів, інших установ організаційної структури УГКЦ в Україні та діаспорі. Враховуючи той факт, що за 1991–2010 рр. чимало випускників ІФТА вже виїжджали для продовження навчання, стажування та пастирської праці серед українських емігрантів у країни Європи, Америки та Австралії, можна використати їхні контакти та досвід для організації науково-дослідної роботи над вказаною комплексною темою. На сьогодні започатковано дослідження історії Мельбурнської Єпархії св. апостолів Петра і Павла для українців-католиків Австралії, Нової Зеландії та Океанії⁴⁹;
- 5) комплексна тема «Біографічні нариси життя єпископів і священників УГКЦ» може стати координуючою програмою, за допомогою якої історики, краєзнавці, богослови зможуть здійснювати дослідження життєвого шляху, пастирської та суспільної діяльності відомих єпископів і священників. Зауважимо, що такі біографічні дослідження проводили, зокрема, П. Арсенич⁵⁰, А. Баб'як⁵¹, В. Бадяк⁵², Б. Головин⁵³, ієрм. С. Дмитрух⁵⁴, О. Дольницький⁵⁵, о. В. Зінько⁵⁶, О. Єгрешій⁵⁷, В. Качкан⁵⁸,

Л. Купчик⁵⁹, П. Мельничук⁶⁰ та багато інших⁶¹. Підкреслимо, що дослідження біографії окремих ієрархів і священників виглядає перспективним з кількох мотивів: по-перше, необхідність дослідження біографій тих осіб, стосовно яких Синод єпископів УГКЦ оголосив початок беатифікаційного процесу; по-друге, серед вітчизняних науковців, які вивчають розвиток УГКЦ, все більше зростає інтерес до історичної біографістики⁶², що виявляється, зокрема, у вище-згаданих публікаціях; по-третє, дослідження біографій не тільки «історично відомих» єпископів, але й «менш видатних» священників дозволить ефективніше здійснити об'єктивну історичну реконструкцію розвитку УГКЦ, виявити причинно-наслідкові механізми окремих процесів і явищ (наприклад, т.зв. «латинізації», взаємозв'язку національної та еклезіальної ідентичності тощо);

- б) комплексна тема «Реабілітація УГКЦ: історичне, канонічно-правове та державно-правове обґрунтування реабілітації єпископів, священників і віруючих, реституції майна та землі».

В. Організація науково-практичних конференцій з актуальних проблем дослідження історії УГКЦ є перспективним напрямком організації науково-дослідної роботи в ІФТА, проте вимагає активної співпраці з іншими науковими закладами, серед яких кафедра релігієзнавства і теології, Інститут історії та політології Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, Інститут історії Церкви й Інститут канонічного права Українського Католицького Університету. Визначення конкретних тем та відповідного організаційного рівня науково-практичних конференцій залишаємо для їх майбутніх організаторів. Однією з перспективних, на нашу думку, тем є, наприклад, проблема «Історичний розвиток організаційної структури УГКЦ в Україні (1596–2011 рр.)».

Г. Організація науково-дослідної роботи студентів ІФТА повинна враховувати нормативи Навчальної програми підготовки богословів Івано-Франківської духовної семінарії й Івано-Франківської теологічної академії, якою, зокрема, передбачено підготовку та захист студентами магістерської роботи. Співпраця студента з науковим керівником, організована у формі наукових консультацій, спрямована насамперед на формування вмінь і навичок науково-дослідної роботи. Водночас, на нашу думку, необхідно ввести два нових елементи науково-дослідної роботи студентів: 1) науковий семінар з окремих навчальних дисциплін (під час практичних чи семінарських занять), в процесі підготовки до якого студенти зможуть визначитися із вибором напрямку досліджень; 2) звітні науково-практичні конференції, на яких студенти-дипломники повинні не стільки звітувати про стан виконання власних робіт, як насамперед обмінюватися досвідом та основними ідеями дослідження як зі своїм науковим керівником, так і з іншими колегами-студентами, що працюють над «спорідненими» за напрямком дослідження темами. Результати наукових семінарів та звітних науково-практичних конференцій можна публікувати у формі тез чи статей на сторінках «Наукового вісника ІФТА «Добрий Пастир». Крім того, рекомендовано ввести практику допуску студентів ІФДС та ІФТА до захисту магістерської роботи тільки при наявності публікації тез виступу на конференції чи наукової статті (односійно або у співавторстві з науковим керівником) – як на сторінках Наукового вісника ІФТА, так і в інших наукових виданнях. Найкращі магістерські роботи, які були захищені на «відмінно», Вчена Рада ІФТА може рекомендувати до друку у формі монографій в серії наукових видань «Бібліотека Наукового

вісника ІФТА «Добрий Пастир». Завдяки такій співпраці досвідчених та молодих науковців відбудуватиметься постійне оновлення кадрів ІФТА;

Д. Розвиток пастирської, паломницької та екскурсійної діяльності у співпраці з комісіями Єпархіяльного Управління Івано-Франківської єпархії УГКЦ, серед яких – «Молодіжна комісія» та «Паломницький центр». Під час організації паломницьких поїздок до святинь, очевидно, існує найкраща можливість для популяризації знань з історії Церкви (наприклад, у формі буклетів та популярних брошур).

Таким чином, окреслений науково-дослідний проект «Українська Греко-Католицька Церква (1991–2011 рр.): етапи формування організаційної структури, особливості релігійно-церковного життя, перспективи розвитку» може бути реалізований як інтегрована форма кількох науково-дослідних програм, окремі параметри якої можуть бути змінені в процесі конструктивної дискусії, на яку автори щиро розраховують в найближчому часі на сторінках Наукового вісника ІФТА.

Врешті, спробуємо окреслити коло координуючих органів, які можуть бути відповідальними за реалізацію названого науково-дослідного проекту. Серед них – віце-ректор ІФТА з наукової роботи, кафедра Східного канонічного права, кафедра теології, які вже існують в організаційній структурі ІФТА. Крім того, для успішної реалізації проекту в структурі ІФТА необхідно створити кафедру історії Церкви, а також науково-дослідні центри (або інститути), які безпосередньо могли б координувати відповідні напрямки (програми) науково-дослідного проекту «Українська Греко-Католицька Церква (1991–2011 рр.): етапи формування організаційної структури, особливості релігійно-церковного життя, перспективи розвитку». Його реалізація, очевидно, може стати вагомим внеском у розвиток богословської науки в Україні, сприяти теоретичному обґрунтуванню розвитку організаційної структури та досягненню в перспективі Патріаршого устрою УГКЦ.

¹ Див., наприклад, узагальнюючі праці та дослідження: Васків А. Ю. Історія Української греко-католицької церкви: Текст лекцій. – Львів: ЛДУ, 1999. – 30 с.; Димид М. Єпископ Київської Церкви (1589-1891). – Львів: ЛБА, Інститут канонічного права, 2000. – 248 с.; Димид М. Херсонеське таїнство свободи [I–XX століття]. – Львів: Свічадо, 2007. – Т. 1: Еклезіологія. – 320 с.; Історія релігії в Україні: у 10 т. / Редкол.: А. Колодний (голова) та ін. – К., 1996–2002. – Т. 4: Католицизм / За ред. П. Яроцького. – К: Світ знань, 2001. – 598 с.; Каськів О. Історично-юридичний розвиток партикулярного права Української Греко-Католицької Церкви у світлі Кодексу Канонів Східних Церков (Витяг із докторської дисертації). – Рим: Папський Східний Інститут, 2000. – 99 с.; о. Каськів О. Розвиток партикулярного права УГКЦ 1596–2006 рр. // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во Івано-Франківської теологічної академії, 2007. – №1. Теологія. – С.10-20; Кияк С. Ідентичність українського католицизму: генезис, проблеми, перспективи. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – 632 с.; Лужницький Г. о. д-р. Українська Церква між Сходом і Заходом: нарис історії Української Церкви. – 2-е вид., виправлене. – Львів: Свічадо, 2008. – 640 с.; Марчук В. Українська Греко-Католицька Церква. Історичний нарис / Прикарпатський університет ім. В.Стефаника. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 164 с.; Мончак І., о. проф. д-р. Самоуправна Київська Церква. – Львів: Свічадо, 1994. – 175 с.; Мудрий С., владика д-р. Нарис історії Церкви в Україні. – Рим – Львів: Вид-во ЧСВВ, 1995. – 404 с.; 2-е вид. – Івано-Франківськ: Вид-во Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1999. – 528 с.; Пашенко В. Греко-католики в Україні від 40-х років ХХ ст. до наших днів: Монографія. – Полтава, 2002. – 615 с.; Сапеляк А. Київська Церква на слов'янському Сході: Канонічно-єкуменічний аспект / Наукові редактори: Ю.Сливка, О.Аркуша. – Буенос-Айрес – Львів: Місіонер, 1999. – 232 с.

² Див, зокрема: о. Гудзяк Б. Криза і реформа: Київська митрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської унії. – Львів: Ін-т історії Церкви ЛБА, 2000. – XVI+426 с.; Стахів М. Христова Церква в Україні (988–1596 рр.). Нарис історії Української Католицької Церкви та аналіз перехрещення в ній інтересів Риму, Царгороду, Варшави й Москви в національно-політичному

аспекті. – Львів: Львівська Духовна семінарія Святого Духа УГКЦ, видавниче підприємство «СТРИМ», 1993. – XXX+586 с.

³ Див., зокрема: Димид М. Єпископ Київської Церкви (1589–1891). – Львів: ЛБА, Інститут канонічного права, 2000. – 248 с.; Сковчиляс Ігор Ярославович. Протоколи генеральної візитації Львівської єпархії 1730–1733 рр. як історичне джерело: дис. канд. іст. наук: 07.00.06 – Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни / НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 1999. – 227 арк.; Сковчиляс Ігор. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії в першій половині XVIII ст.: межі єпархії, поділ на офіціалати та деканати (спроба картографування) // Картографія та історія України: Зб. наук. праць. Львів – Київ – Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 2000. – С. 149-169; Сковчиляс Ігор. Генеральні візитації в українсько-білоруських єпархіях Київської уніатської митрополії. 1596–1720 роки // Записки НТШ. – 1999. – Т. 238. – С. 46-94.

⁴ Див., зокрема: Боцюрків Б. Українська Греко-Католицька Церква та Радянська держава (1939–1950) / Переклад з англ. Н. Кочан, за ред. О. Турія. – Львів: Вид-во УКУ, 2005. – XX+268 с.; Гайковський М. УГКЦ в часи митрополитування Андрея Шептицького // Київська Церква. – 2001. – № 2-3. – С. 32-48; Гайковський М. Політична і релігійна ситуація в час віднови Галицької митрополії // Історія релігій в Україні: Науковий щорічник. – 2007. – Кн.1. – С. 267-282; Пилипів І. Державотворча політика греко-католицької церкви у суспільно-політичному житті Західної України 20-30 років XX ст. // Українське державотворення: уроки, проблеми, перспективи. – Ч.1. – Львів, 2001. – С. 90-95; Сапеляк А. Київська Церква на слов'янському Сході: Канонічно-єкуменічний аспект / Наукові редактори: Ю. Сливка, О. Аркуша. – Буенос-Айрес – Львів: Місіонер, 1999. – 232 с.; Сковчиляс Ігор. Утворення Королівства Галичини і Лодомерії та зміни в адміністративно-територіальному устрої Львівської єпархії у 1772–1787 роках // Історія релігій в Україні: Науковий щорічник. 2010 рік. – Львів: Логос, 2010. – Кн.1. – С. 767-776; Стоколос Н. Греко-католицькі і римо-католицькі відносини в Австро-Угорській імперії: проблема латинізації і українізації // Українське релігієзнавство. – К., 2000. – № 16. – С. 31-40; Стоколос Н. Коли митрополитового залишалося 44 дні життя... До 60-річчя від дня смерті митрополита А.Шептицького // Людина і світ. – 2004. – №9. – С. 20-25; Стоколос Н. Латинізація проти уніатизації: Обрядова боротьба на українсько-польському прикордонні у XVIII–XIX ст. // Людина і світ. – 2004. – № 3. – С. 33-38; Стоколос Н. Трансформація греко-католицизму в Австро-Угорській імперії // Людина і світ. – 2002. – № 4. – С. 21-29; Стоколос Н.Г. Уніатська церква у контексті конфесійних трансформацій на Правобережній Україні під владою Російської імперії // Український історичний журнал. – 2002. – № 4. – С. 94-109; Химка І. «Апология» Михайла Малиновського: до історії кризи у греко-католицькій церкві і характеристика поглядів «святоюрці» // Записки НТШ. – Т.СХХV. – Львів, 1993. – С.365-392; Химка І.П. Греко-Католицька Церква і національне відродження у Галичині (1772–1918) // Ковчег: Збірник статей з церковної історії / Редактори: Я.Грицак, Б.Гудзяк. Упорядники: Л.Гентош, Т.Романюк, О.Турій. – Ч.1. – Львів: Інститут історії Церкви, Інститут історичних досліджень Львівського державного університету імені Івана Франка, 1993. – С.73-107.

⁵ Див., зокрема: Андрухів І.О. Релігійне життя на Прикарпатті: 1944–1990 роки. Історико-правовий аналіз. – Івано-Франківськ: Івано-Франківська обласна друкарня, 2004. – 344 с.; Боцюрків Б. Українська Греко-Католицька Церква в катакомбах (1946–1989) // Ковчег: Збірник статей з церковної історії / Редактори: Я.Грицак, Б.Гудзяк. Упорядники: Л.Гентош, Т.Романюк, О.Турій. – Ч.1. – Львів: Інститут історії Церкви, Інститут історичних досліджень Львівського державного університету імені Івана Франка, 1993. – С.123-164; Бублик Т., о. Легалізація УГКЦ у контексті міжконфесійних взаємин (1989–1991): стосунки з православними та римо-католиками // Історія релігій в Україні: Науковий щорічник. 2010 рік. – Львів: Логос, 2010. – Кн.1. – С.206-216; Єгрешій О. І. «Хто витерпить до кінця, той таки буде!»: Спроба історичної регенерації повсякденного життя підпільного греко-католицького священика Ярослава Сірецького // Прикарпатський вісник НТШ. Серія: Думка. – 2008. – Вип.3 (3). – Івано-Франківськ, 2008. – С.90-96; Лисенко О.Є. УГКЦ в роки Другої світової війни // 50-річчя Перемоги над фашизмом: наслідки та уроки. (матеріали міжнародної наукової конференції). – К.: Український державний педагогічний університет ім. М. Драгоманова, 1995. – С.152-156; Пашенко В. Греко-католики в Україні від 40-х років XX ст. до наших днів: Монографія. – Полтава, 2002. – 615 с.; Стоцький Я. Українська Греко-Католицька Церква і релігійне становище на Тернопільщині (1946–1989 рр.). – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. – 432 с.

⁶ Див., зокрема: о. Гудзяк Б. Релігійне життя в Україні у перші п'ять років незалежності // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії / За ред. Б.Гудзяка, І.Сковчиляса та О.Турія. – Львів: Інститут історії Церкви ЛБА, 2000. – Ч.2. – С.165-175; Недавня О. УГКЦ на «Великій» Україні: можливості, проблеми, перспективи // Історія релігій в Україні: Праці XII Міжнародної наукової конференції (Львів, 20-24 травня 2002 року). – Львів, 2002. – Кн.2. – С.127-133; Недавня О. Перспективи розвитку Української греко-католицької церкви в контексті її соціально-виховної та суспільно значущої діяльності // Україна і Ватикан: Серія збірників наукових праць. – Вип.1:

Українсько-ватиканські відносини в контексті суспільних і міжконфесійних проблем. – Івано-Франківськ – Київ, 2008. – С.215-221; Стоцький Я. Релігійна ситуація в Україні: проблеми і тенденції розвитку (1988–1998 рр.). – Тернопіль: Тернопільський держ. техн. ун-т ім. І. Пулюя, 1999. – 120 с.; Турій О. Римський Апостольський Престол і проблема ієрархічних структур східної та західної традиції в Україні (історична ретроспектива) // Україна і Ватикан: Серія збірників наукових праць. – Вип. 1: Українсько-ватиканські відносини в контексті суспільних і міжконфесійних проблем. – Івано-Франківськ – Київ, 2008. – С.324-331.

⁷ Білоус О. Проблеми державно-церковних відносин в Україні: політологічний аспект // Україна Соборна: Зб. наук. статей. – К., 2005. – Вип.2. – Ч.1: Історико-політологічні та правові засади соборності й державотворення в Україні. – С.395-403; Вітвіцький О. Участь греко-католицького духовенства в роботі українських громадських організацій Східної Галичини на початку ХХ століття // Визвольний шлях. – 2002. – Кн.12. – С.55-62; Горяча М. Релігія в політиці українських урядів 1917–1920 років (Центральна Рада, Гетьманат, Директорія) // Ковчег. – Львів, 2001. – Ч.3. – С.334–346; Грицина О. Католицькі партії і громадські організації у Галичині (1920–1930-ті роки) та партії християнської орієнтації в сучасній Україні (історико-релігієзнавчий аналіз суспільної природи і діяльності) // Історія релігій в Україні: Праці ХІІ Міжнародної наукової конференції (Львів, 20–24 травня 2002 року). – Львів, 2002. – Кн.1. – С.128-132; Москалюк М.Ф. Український християнсько-суспільний рух Галичини в 20-х рр. ХХ ст. – К.: Стило, 1998. – 56 с.; Перевезій В. Греко-католицька церква в умовах українсько-польської конфронтації 20–30-х рр. ХХ ст. – К., 1998. – 46 с.

⁸ Бадяк В. Наш Владика: Життя та посмертні митарства перемишльського єпископа Йосафата Коциловського / Суспільно-культурне т-во «Надсяння». – Львів: Місіонер, 2000. – 110 с.; Головин Б. Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття: Нариси. Статті. Дослідження. – Тернопіль: Просвіта, 2000. – 244 с.; Дмитрух С., ієромонах. Життя як подвиг для Христа: *Succiculum Vitae* монаха-редемпториста, Місцєблостителя і Правлячого Архієрея Києво-Галицької Митрополії Володимира Стернюка. – Львів: Свічадо, 2007. – 224 с.; Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин: портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – 168 с.; Заборовський Я.Ю. Митрополит Андрей Шептицький: Нарис про життя і служіння Церкві та народові (1865–1944 рр.). – Івано-Франківськ, 1995. – 64 с.; Петрів І. Митрополит Михайло Левицький – перший кардинал-українець // Історія релігій в Україні: Тези повідомлень VI Міжнародного круглого столу (Львів, 3-8 травня 1995 року). – Львів, 1996. – С.174-176; Пилипів І. Екуменічна діяльність митрополита Андрея Шептицького у міжвоєнний період // Галичина. – Івано-Франківськ, 2001. – №5-6. – С.308-314.

⁹ Див., зокрема: Андрухів І., Лисенко О., Пилипів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія УГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект. Наукова монографія. – Івано-Франківськ; Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2010. – 500 с.; Делятинський Р. Історія Станіславської єпархії (1885–1900). – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – 96 с.; Луцький І.М. Створення Станіславської (Івано-Франківської) єпархії Української Греко-Католицької Церкви. – 2-е видання. – Івано-Франківськ: Івано-Франківський інститут права, економіки та будівництва, 2004. – 280 с.; Чировський А. До Церковної самоідентифікації Української Греко-Католицької Церкви // Сопричастя: Квартальник. Міжнародний богословський часопис. – 1998. – Ч.4: Християнський Схід. – С.6-47.

¹⁰ Див., наприклад: Богоніс О. Греко-католицьке духовенство та економічне відродження Галичини // Історія релігій в Україні: Матеріали Х Міжнародної конференції (Львів, 16-19 травня 2000 року). – Львів, 2000. – Кн.1. – С.62-67; Пилипів І. Культурно-просвітницька діяльність української греко-католицької церкви в 20–30-х роках ХХ ст. // Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі. Випуск 2. – Тернопіль – Севастополь – Суми, 2002. – С.279-283 та інші.

¹¹ Див.: Недавня О. Місце греко-католицизму в самоідентифікації українців в їх цивілізаційному оточенні // Українське релігієзнавство. – 1999. – №12. – С.106-114; Турій О. Греко-католицька церква та українська національна ідентичність у Галичині // Людина і світ. – 2001. – №10. – С.21-26; Турій О. Конфесійно-обрядовий чинник у національній самоідентифікації українців Галичини в середині ХІХ ст. // Записки НТШ. Праці Історико-філософської секції. – Т.СХХХІІІ. – Львів, 1997. – С.69-99; Химка І. Релігія й національність в Україні другої половини ХVІІІ – ХХ століть // Ковчег: Науковий збірник з церковної історії / За ред. Б.Гудзяка, І.Скочиліса, О.Турія. – Ч.4: Еклезіяльні й національна ідентичність греко-католиків Центрально-Східної Європи / Відп. ред. О.Турій. – Львів: Вид-во УКУ, 2003. – С.55-66.

¹² о. Гудзяк Б. Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2000. – Ч.2. – С.5-9.

¹³ Там само. – С.9-12. Див. також: Історичний контекст, укладення Берестейської унії та перше поунійне покоління: Матеріали Перших «Берестейських читань» (Львів – Івано-Франківськ – Київ, 1-6 жовтня 1994 р.) / Ред. Б.Гудзяк, О.Турій. – Львів, 1995. – Х + 188 с.; Держава, суспільство і Церква в Україні у ХVІІ столітті: Матеріали Других «Берестейських читань» (Львів –

Дніпропетровськ – Київ, 1-6 лютого 1995 р.) / Ред. Б.Гудзяк, О.Турій. – Львів, 1996. – X + 197 с.; Берестейська унія і українська культура XVII століття: Матеріали Третіх «Берестейських читань» (Львів – Київ – Харків, 20-23 червня 1995 р.) / Ред. Б.Гудзяк, О.Турій. – Львів, 1996. – X + 186 с.; Берестейська унія та внутрішнє життя Церкви в XVII столітті: Матеріали Четвертих «Берестейських читань» (Львів – Луцьк – Київ, 2-6 жовтня 1995 р.) / Ред. Б.Гудзяк, О.Турій. – Львів, 1997. – XII + 156 с. Крім того, анонсовано видання ще двох томів збірників: Менталітет, ідентичність та богослов'я в Україні й Білорусі у XVII столітті: Матеріали П'ятих «Берестейських читань» (Перемишль – Львів – Київ, 10-16 травня 1996 р.); Унійні процеси XVI–XVII століть і їх еклезіологічна оцінка: Матеріали Шостих «Берестейських читань» (Львів – Київ – Ужгород, 14-20 травня 1996 р.).

¹⁴ о. Гудзяк Б. Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2000. – Ч.2. – С.15. Див. також: Ковчег: Збірник статей з церковної історії / Редактори: Я.Грицак, Б.Гудзяк. Упорядники: Л.Гентош, Т.Романюк, О.Турій. – Ч.1. – Львів: Інститут історії Церкви, Інститут історичних досліджень Львівського державного університету імені Івана Франка, 1993. – IX + 192 с.; Ковчег: Науковий збірник із церковної історії / За ред. Б.Гудзяка, І.Скочиляса та О.Турія. – Львів: Інститут історії Церкви ЛБА, 2000. – Ч.2. – VIII + 520 с.; Ковчег: Науковий збірник із церковної історії / За ред. о. Б.Гудзяка, І.Скочиляса та О.Турія. – Львів: Інститут історії Церкви ЛБА, 2001. – Ч.3. – VI + 570 с.; Ковчег: Науковий збірник з церковної історії / За ред. Б.Гудзяка, І.Скочиляса, О.Турія. – Ч.4: Еклезіяльні й національна ідентичність греко-католиків Центрально-Східної Європи / Відп. ред. О.Турій. – Львів: Вид-во УКУ, 2003. – XII + 340 с.; Ковчег: Науковий збірник з церковної історії / За ред. Б.Гудзяка, І.Скочиляса, О.Турія. – Ч.5. – Львів: Місіонер, 2007. – VIII + 542 с.

¹⁵ о. Гудзяк Б. Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2000. – Ч.2. – С.13. Див. також: Скочиляс І. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII–XVIII століть: Львівсько-Галицько-Кам'янецька. Т.2: Протоколи генеральних візитацій. – Львів: Вид-во УКУ, 2004. – ССVIII + 512 с.

¹⁶ о. Гудзяк Б. Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2000. – Ч.2. – С.12-13.

¹⁷ Детальніше див.: Киричук О. Двадцятий щорічник «Історія релігій в Україні»: спроба аналізу // Історія релігій в Україні: Науковий щорічник / Упоряд.: О.Киричук, М.Омельчук, І.Орлевич. – Львів, 2010. – Кн.1. – С.3-16.

¹⁸ Детальніше див.: Остафійчук Б., Колодний А. Передмова // Україна і Ватикан: Серія збірників наукових праць. – Вип. 1: Українсько-ватиканські відносини в контексті суспільних і міжконфесійних проблем. – Івано-Франківськ – Київ, 2008. – С.24-27.

¹⁹ Див.: о. Гудзяк Б. Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2000. – Ч.2. – С.1-5, 15-20.

²⁰ Детальніше див.: о. Гудзяк Б. Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2000. – Ч.2. – С.3; Припинення діяльності Інституту Церковного Права? (Чому?). Автор: Протопресвітер доктор Михайло Димид, Львів, 7 березня 2008 року // Офіційний форум Української Греко-Католицької Церкви: [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forum.ugcc.org.ua/viewtopic.php?f=3&t=951&start=0> [02.05.2011].

²¹ Цит. за: Горбань Р., Делятинський Р. Івано-Франківська теологічна академія УГКЦ: традиції та становлення (до 125-річчя Івано-Франківської єпархії УГКЦ, 20-річчя виходу з підпілля Духовної Семінарії та 10-річчя заснування Теологічної Академії): Наукове видання. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2010. – С.57.

²² Шематизм Івано-Франківської єпархії УГКЦ / Упорядкував митр. прот. Іван Шевчук, Віце-Канцлер Івано-Франківської Єпархії. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – С.24-25; «Христова Церква – наш духовний скарб»: Інтерв'ю з Єпископом Володимиром Війтишиним, Правлячим Архієреєм Івано-Франківської Єпархії // Нова Зоря. – 2010. – Ч.14. – С.1-2.

²³ Їхню характеристику – див., наприклад: Горбань Р., Делятинський Р. Івано-Франківська теологічна академія УГКЦ: традиції та становлення (до 125-річчя Івано-Франківської єпархії УГКЦ, 20-річчя виходу з підпілля Духовної Семінарії та 10-річчя заснування Теологічної Академії): Наукове видання. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2010. – С.97-102.

²⁴ Наказ №009 від 21.03.2007 р. Б. Правлячого Архієрея Івано-Франківської Єпархії УГКЦ «Про відновлення видання часопису «Добрий Пастир» // Приватний архів о. Р. Горбаня, проректора з наукової роботи ІФТА. – Спр.6. – Арк.1-2; Від редакції // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.6.

²⁵ Див.: Статут Івано-Франківської Теологічної Академії Івано-Франківської Єпархії Української Греко-Католицької Церкви (нова редакція). Прийнято Вченою Радою ІФТА, Протокол № 007 від 17 квітня 2006 р. Ректор Академії Єпископ Софрон Мудрий, ЧСВВ // Приватний архів о. Р. Горбаня, проректора з наукової роботи ІФТА. – Спр.1. – Арк.4.

²⁶ Див., зокрема: Мудрий С. Нарис історії Церкви в Україні. – 2-е вид. – Львів: Вид-во ОО. Василян, 1995. – 404 с.; Климишин І.А. Основи космології. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 1992. – 51 с.; 2-е вид. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. – 147 с.; Климишин І., Зубицький І., Терлецький Р. Філософія природи. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2005; Зубицький І. Логіка – богословам. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2003; Козовик І. Історія філософії. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. – 426 с.; Козовик І. Онтологія. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 1996. – 154 с.; Козовик І. Антропологія. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 1997. – 231 с.; Кияк С. Апологетика: Оборона християнської віри з основами фундаментальної теології: Навчальний посібник. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 1997. – 384 с.; Кияк С. Християнська етика: підручник. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 1997. – 224 с.; Кияк С., Коваль І. Біблійна і церковна археологія: Навчальний посібник. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2007. – 244 с.; Левицький О. Людина і мораль: культурологічні аспекти проблеми: Навчальний посібник для студентів-богословів. Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2004. – 168 с.; Левицький О. Риторика: Навчальний посібник для студентів-богословів. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2010. – 112 с.; Гнатюк В. Основи загальної психології. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 2004; Козловський Ю. Католицька Церква і протестантизм: Навчальний посібник. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 1999. – 230 с.; Тучапєць В. Нарис східного богослов'я. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2003; Шеремета В. Екологічний дороговказ: : Посібник. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – 160 с.

²⁷ Див., наприклад: Будуйкевич Я. Українське душпастирство на порозі ХХІ століття. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – 632 с.; Климишин І. Наші календарні проблеми. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2000. – 44 с.; Козовик І. Екзорцизм: міф чи реальність? – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2003. – 495 с.;

²⁸ Див., наприклад, дослідження в галузі:

- догматичного, морального та пастирського богослов'я (Лось В. Роль Євхаристії та інших Святих Тайн в житті Церкви // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.73-82; Шеремета В. Екологія: діалог науки та етики // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.90-108; Шеремета В. Вимога солідарності в контексті загрози алкогольної деградації суспільства // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.123-136; Бойко І. Стосунки між лікарем і особою з психічними розладами // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.109-115; Кияк С. Засади особистого життя та діяльності дільничного інспектора міліції: християнський аспект // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.116-125; Рак В. Важливість духовної церковної опіки в психіатрії // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.125-134; Свідрун П. Християнське покликання мирян згідно з документами Католицької Церкви // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.137-145);
- канонічного права (Мудрий С. Короткий коментар до Кодексу канонів Східних Церков. 3-є вид. – Івано-Франківськ: ІФТКДІ, 1996. – 232 с.; Мудрий С. Подружжя і Церковне Право. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 1995. – 96 с.; Мудрий С. Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних церков // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.7-9; Каськів О. Історично-юридичний розвиток партикулярного права УГКЦ у світлі Кодексу Канонів Східних Церков. – Рим, 2000. – 99 с.; Каськів О. Розвиток партикулярного права УГКЦ 1596–2006 рр. // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.10-20; Каськів О. Євхаристія в канонічному праві // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.7-13; Горбань Р. Належність до Церкви свого права та її зміна згідно з чинним церковним законодавством. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. – 100 с.; Левицький О. Історично-юридичний розвиток партикулярного права Київської Церкви у 1626 – 1891 роках (Кобринський, Замойський та Львівський Синоди): дисертація на здобуття наукового ступеня ліценціата з канонічного права. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – 84 с.; Левицький О.

Замойський Синод як законодавче тіло УГКЦ // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.21-39; Левицький О. Львівський Синод 1891 року – один із основних елементів Партикулярного права УГКЦ // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.14-33; Хортик О. Обов'язок молитви часослова в практиці Східної Церкви // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.34-49; Онищук І. Замойський Синод 1720 р. – вимога часу чи порятунок Київської Церкви? // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.50-77);

- теорії та історії філософії (Горбань Р. Знання і віра у філософсько-теологічній думці Миколи Бердяєва // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.40-50; Горбань Р. Суспільний вимір особи згідно з християнським реляційним персоналізмом Чеслава Станіслава Бартніка // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.78-89; Козовик І. Вплив філософії св. Томи Аквіната на філософсько-теологічну думку в Україні у працях Преосвященного Йосифа Сліпого // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.51-57; Кияк С. Кордоцентризм українського католицизму: богословсько-філософські засади // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.90-100; Козловський Ю. Теодицея в теоретичній спадщині Федора Достоєвського // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.101-110);

- церковного мистецтва (Коваль І. Джерела до вивчення найдавніших іконостасів та іконографії Галицько-Волинської Русі // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.228-237; Кіндратюк Б. Дзвони і дзвоніння в церковному богослуженні // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.238-248; Ярошенко І. Розвиток диригентсько-хорової культури Західної України у ХІХ ст. // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.249-258; Ярошенко І. Вплив культурних традицій Галичини на розвиток музичного життя Буковини у другій половині ХІХ століття // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.195-204);

- історії Церкви в Україні (Коваль І. Співпраця духовенства Станіславської Єпархії з українськими археологами // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.150-154; Єгрешій О. Культурно-просвітницька діяльність єпископа Григорія Хомишина в умовах Другої Речі Посполитої // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.155-159; Ігнатюк В. Один з когорти непохитних [о. Михайло Сулятицький] // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.160-166; Делятинський Р. Розвиток адміністративно-канонічної структури УГКЦ від Берестейського собору до сучасності (1596–2006 рр.): постановка проблеми // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.167-180; о. Онищук І. Берестейська Унія 1596 р. та її значення в історії Київської Церкви // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.181-185; Трухан Ю. Ліквідація УГКЦ: історичний аспект // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.186-205; Савчук О. УГКЦ в контексті суспільно-політичних реалій на Станіславщині (1946–1959 рр.) // Науковий вісник Івано-

Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.215; Документи Інокентія IV Папи. Переклав о. І.Козовик // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.216-227; Делятинський Р. Джерела з історії Станиславівської Єпархії: Петиція Митрополита М.Левицького та Єпископа Г.Яхимовича до імператора Франца Йосифа I від 18 березня 1850 р. // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.153-164; о. Музичка І. Святий Климент – папа єдності та миру // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.165-171; Делятинський Р. Ісповідник віри: спогади О.П. Загороднього про православного священника отця Володимира на Вінниччині // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.172-181).

²⁹ Тематику дипломних робіт студентів ІФТА за 2004-2006 рр. – див.: Перелік пропонованих тем дипломних робіт для вибору студентами ІФТА (випуск 2004–2005 н. р.) від 10.03.2004 р. Б., м. Івано-Франківськ. Затверджую: проф. д-р Софрон Мудрий, ЧСВВ // Приватний архів о. Р.Горбаня, проректора з наукової роботи ІФТА. – Спр.3. – Арк.1-2; Рішення Вченої Ради ІФТА від 05.05.2004 р. Б., м. Івано-Франківськ, «Про затвердження дипломних робіт та призначення наукових керівників». Затверджую: проф. д-р Софрон Мудрий, ЧСВВ // Приватний архів о. Р.Горбаня, проректора з наукової роботи ІФТА. – Спр.3. – Арк.1-4; Рішення Вченої Ради ІФТА про затвердження дипломних робіт та призначення наукових керівників. Затверджую: проф. д-р Софрон Мудрий, ЧСВВ, 10.05.2005 р., м. Івано-Франківськ // Приватний архів о. Р. Горбаня, проректора з наукової роботи ІФТА. – Спр.3. – Арк.1-2; Рішення Вченої Ради ІФТА про затвердження дипломних робіт та призначення наукових керівників. Затверджую: проф. д-р Софрон Мудрий, ЧСВВ, 28.03.2006 р., м. Івано-Франківськ // Приватний архів о. Р. Горбаня, проректора з наукової роботи ІФТА. – Спр.3. – Арк.1-2; Наказ № 041 від 03.11.2006 р. Б. «Про затвердження тем дипломних робіт та призначення наукових керівників» // Приватний архів о. Р. Горбаня, проректора з наукової роботи ІФТА. – Спр.3. – Арк.1.

³⁰ Див., наприклад: Зміст // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії «Добрий Пастир»: Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2007. – №1. Теологія. – С.261-263; Зміст // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.5-6.

³¹ Див. і порівн., наприклад: Заява Змішаної міжнародної комісії з богословського діалогу між Римо-Католицькою та помісними Православними Церквами на пленарній VI сесії у Фрайзінгу (Мюнхен, 6–15 червня 1990 р.) // Ковчег. – Ч.2. – Львів, 2000. – С.447-449; Заява Змішаної міжнародної комісії з богословського діалогу між Римо-Католицькою та помісними Православними Церквами на VII пленарній сесії в Баламанді // Ковчег. – Ч.2. – Львів, 2000. – С.449-455; Восьме пленарне засідання Об'єднаної Міжнародної комісії з богословського діалогу між Римо-Католицькою та Православною Церквами: Комюніке // Богословія. – Львів, 2000. – Т.64. – С.240-242; Дискусії: вл. Каліст (Вейр). Божа Церква: бачення, яке ми поділяємо; о. А.Чировський. З'єднання Святих Божих Церков; «Остаточне вирішення»? Роздуми про останні заяви православних стосовно східних католиків // Ковчег. – Ч.2. – Львів, 2000. – С.410-446.

³² Постанови Патріаршого Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви, що проходив у м. Львові – Брюховичах від 13 до 20 вересня 2006 року Божого. Ці постанови вступають у дію 14 жовтня 2006 року Божого, на свято Покрови Пресвятої Владичиці нашої Богородиці і Приснодіви Марії. +Любомир (Гузар), Верховний Архієпископ УГКЦ. Дано у Києві 22 вересня 2006 року Божого // <http://www.ugcc.org.ua/284.0.html>.

³³ Див., зокрема, п. 21 постанов Синоду єпископів УГКЦ 2009 року – // <http://www.ugcc.org.ua/986.0.html>.

³⁴ Про утворення патріаршого устрою Української Греко-Католицької Церкви: Пастирське послання Блаженнішого Любомира Кардинала Гузара, Глави УГКЦ. – Львів: Видання Прес-секретаріату Глави УГКЦ, 2004. – С.9.

³⁵ Див.: Біографії єпископів // http://www.ugcc.org.ua/ukr/church_in_action/bishopbio/; Новини, прес-релізи: Блаженніший Любомир (Гузар) залишає уряд Глави УГКЦ // [www.ugcc.org.ua/news_single.98.html?&tx_ttnews\[tt_news\]=4530&Nach=7a7c3de1ab8275286e87b941b4e71d09](http://www.ugcc.org.ua/news_single.98.html?&tx_ttnews[tt_news]=4530&Nach=7a7c3de1ab8275286e87b941b4e71d09).

³⁶ Див., наприклад: Постанови Патріаршого Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви, що відбувся у Філадельфії – Дойлстауні – Вашингтоні (США), від 27 вересня до 6 жовтня 2007 року Божого. Ці постанови вступають у дію 21 листопада 2007 року Божого, у празник

Собору святого Архистратига Михаїла та інших безплотних сил. +Любомир (Гузар), Верховний Архієпископ УГКЦ; +Богдан (Дзюрах), Секретар Синоду Єпископів УГКЦ. Дано у Києві 26 жовтня 2007 року Божого // <http://www.ugcc.org.ua/253.0.html> (п. 22, 23, 24); Постанови Патріаршого Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви, що відбувся у Львові – Брюховичах від 2 до 9 вересня 2008 року Божого. Ці постанови вступають у дію 30 вересня 2008 року Божого. +Любомир (Гузар), Верховний Архієпископ УГКЦ; +Богдан (Дзюрах), Секретар Синоду Єпископів УГКЦ. Дано у Києві 15 вересня 2008 року Божого // <http://www.ugcc.org.ua/252.0.html> (п. 30); Постанови Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви, що відбувся у Львові – Брюховичах, у днях від 2 до 9 вересня 2010 року Божого. Ці постанови набирають чинності 21 вересня 2010 року Божого, у свято Різдва Пресвятої Богородиці. +Любомир (Гузар), Верховний Архієпископ УГКЦ; +Богдан (Дзюрах), Секретар Синоду Єпископів УГКЦ. Дано у Києві, при Патріаршому соборі Воскресіння Христового, 12 грудня 2009 року Божого // <http://www.ugcc.org.ua/986.0.html> (п. 14, 22).

³⁷ Детальнішу інформацію про «Бібліотеку митрополита Андрея Шептицького» – див.: Практичні кроки для втілення Концепції богословської освіти у Львівській архієпархії та в УГКЦ // Богослов'я. – Т.64, кн. 1-4. – Львів, 2000. – С.24; ІФТКДІ: З історії Станіславівської духовної семінарії // Шематизм Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви станом на 10 листопада 1995 р. Б. – С.85; Полєк В. Нарис історії Івано-Франківської єпархії // Шематизм Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви станом на 10 листопада 1995 р. Б. – С.128.

³⁸ Про таку «подвійну природу» наукової дисципліни «Історія Церкви» згадували російський історик М.Поснов (Поснов М.Э. История христианской Церкви (до разделения Церквей – 1054 г.). – Брюссель, 1994. – С.13) та французький історик Гі Бедуелл (Бедуелл Гі. Історія Церкви / Переклад з франц. – Львів: Свічадо, 2000. – С.12).

³⁹ Детальніше про дискусії в галузі методології історичних досліджень – див.: Дашкевич Я. 2000-річчя Ісуса Христа та українська історична наука // Історія релігій в Україні: Матеріали VIII Міжнародного круглого столу (Львів, 11-13 травня 1998 року). – Львів, 1998. – С.82-84; Калакура Я.С. Українські історики на шляху до соборності національної історіографії // Вісник КНУ. Історія. – 2001. – №54. – С.10-14; Реєнт О. Українська історична наука на порозі ХХІ ст.: проблеми пошуку // Реєнт О. У робітні історичної науки. – К., 1999. – С.138-164; Савченко С. Сучасна українська історіографія: спроба характеристики // Сучасність. – 1999. – № 11. – С.127-131; Таран Л.В. Провідні тенденції світової історіографії у ХХ ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки // Український історичний журнал. – 1999. – №1. – С.12-21; Таран Л.В. Проблеми епістемології історії: від позитивізму до постмодернізму (на прикладі французької, російської, української історіографії) // Український історичний журнал. – 2007. – №2. – С.185-196; Яковенко Н. Вступ до історії. – К.: Критика, 2007. – 376 с.

⁴⁰ Див., наприклад: Великий А., о. ЧСВВ. Релігія і Церква – основні рушії української історії // Київська Церква. – 2000. – №5. – С.45-58; Гладкий С. Методологічні аспекти вивчення громадської діяльності православного духовенства українських єпархій на початку ХХ ст. // Історія релігій в Україні: Тези повідомлень VI Міжнародного круглого столу (Львів, 3-8 травня 1995 року). – Львів, 1996. – С.54-55; Єгрешій О. І. «Хто витерпить до кінця, той таки буде!»: Спроба історичної регенерації повсякденного життя підпільного греко-католицького священика Ярослава Сірецького // Прикарпатський вісник НТШ. Серія: Думка. – 2008. – Вип.3 (3). – Івано-Франківськ, 2008. – С.90-96; Марчук В. Історія греко-католицької церкви: концепція дослідження // Міжнародний Науковий Конгрес «Українська історична наука на порозі ХХІ століття». Чернівці, 16-18 травня 2000 р. Доповіді та повідомлення / Відп. ред.: Л.Винар, Ю.Макар. – Чернівці, 2001. – Т.2. – С.62-65; Химка І.-П. Історія, християнський світ і традиційна українська культура: спроба ментальної археології // Україна модерна. – Львів, 2001. – Ч.6. – С.7-24.

⁴¹ Див.: Пастирський лист єпископа Ю.Сас-Куїловського про Синод Дієцезальний, даний 5 жовтня 1897 р. – Станіславів: Накладом Єпископського Ординаріату, 1897. – 7 с.; Синод дієцезальний Станіславівський 1908 р. – Станіславів: Накладом Єпископського Ординаріату, 1908. – 80 с.; Документи Єпархіальних Соборів УГКЦ 2001–2002 рр. – Львів: Секретаріат Патріаршого Собору, 2004. – Т.1. – 608 с.; Євангелізація і душпастирство у III тисячолітті: Матеріали Собору Івано-Франківської Єпархії Української Греко-Католицької Церкви (Івано-Франківськ, 15-16 січня 2002 р. Б.). – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2002. – 120 с.

⁴² Див., наприклад: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.317, арк.1-11 (29.09.1886 – 24.11.1888 рр. Протоколи засідання Станіславівської єпископської Консисторії); спр.555а, арк.1-101 (30.09.1897 – 1.06.1899 рр. Протоколи засідань Єпископської Консисторії в Станіславові) та ін. Коротку характеристику цього виду документів подає: Соловка Л. Документи Станіславівської греко-католицької консисторії 1788–1944 рр. // Студії з архівознавства та документознавства. – 2001. – Ч.7. – С.88-89.

⁴³ Див. та порівн.: Скочиляс І. Дослідження візитаційної документації Львівської єпархії ХVIII ст. у Галичині в другій половині ХІХ – першій половині ХХ століття // Ковчег. – Львів,

2001. – Ч.3. – С.470-489; Сковчиляс І. Масові джерела з історії Унійної Церкви XVII–XVIII століть та перспективи студіювання києвохристиянської традиції в Україні // Сковчиляс І. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII–XVIII століть: Львівсько-Галицько-Кам'янецька. Т.2: Протоколи генеральних візитацій. – Львів: Вид-во УКУ, 2004. – С.XVII-XXIX; о. Гудзяк Б. Інститут Історії Церкви Львівської Богословської Академії // Ковчег. – Львів, 2000. – Ч.2. – С.13.

⁴⁴ Див., наприклад: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.471, арк.1-12 (15.06. – 18.06.1894 р. Дані про стан церков і господарських будівель парафій Кудринського деканату); Ф.504, оп.1, спр.472, арк.1-44 (6.08.1894 – 30.04.1895 рр. Дані про стан церков і господарських будівель парафій Снятинського деканату); Ф.504, оп.1, спр.474, арк.1-44 (6.01.1894 – 21.09.1895 рр. Дані про стан церков і господарських будівель парафій Надвірнянського деканату) та багато інших.

⁴⁵ Детальніше див.: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.195а, арк.1-200 (04.12.1873 – 31.03.1944 р. Книга обліку священників Станіславівської єпархії); спр.330а, арк.1-198 (1887–1941 рр., м. Станіславів. Метрика кліру Станіславівської єпархії за 1887–1941 рр.); спр.330б, арк. 1-198 (1887–1941 рр., м. Станіславів. Метрика кліру Станіславівської єпархії за 1887–1941 рр.); спр.330в, арк. 1-198 (1887–1941 рр., м. Станіславів. Метрика кліру Станіславівської єпархії за 1887–1941 рр.); спр.330г, арк. 1-198 (1887–1941 рр., м. Станіславів. Метрика кліру Станіславівської єпархії за 1887–1941 рр.); спр.330д, арк. 1-198 (1887–1941 рр., м. Станіславів. Метрика кліру Станіславівської єпархії за 1887–1941 рр.).

⁴⁶ Блажейовський Д. Історичний шематизм Станіславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938): англійською мовою. – Львів: Місіонер, 2002. – 450 с.

⁴⁷ Один з томів цього фундаментального дослідження (Pelesch Julian. Geschichte der Union der ruthenische Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. Band 2: Von der Wiederherstellung der Union mit Rom bis auf die Gegenwart (1596–1879). – Wien, 1880) знаходиться в Науковій бібліотеці ІФТА.

⁴⁸ Див.: Полек В. Нарис історії Івано-Франківської єпархії // Шематизм Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви станом на 10 листопада 1995 року Божого / Надруковано за дорученням Ординарія Івано-Франківського Кир Софрона Дмитерка ЧСВВ. Редагування І.Пелехатий. – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківської греко-католицької єпархії, 1995. – С.99-156; Луцький І.М. Створення Станіславської (Івано-Франківської) єпархії Української Греко-Католицької Церкви. – 2-е видання. – Івано-Франківськ: Івано-Франківський інститут права, економіки та будівництва, 2004. – 280 с.; Андрухів І. Галицька голгофа: Ліквідація УГКЦ на Станіславщині 1945–1961 рр. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1997. – 84 с.; Андрухів І.О. Релігійне життя на Прикарпатті: 1944–1990 роки. Історико-правовий аналіз. – Івано-Франківськ: Івано-Франківська обласна друкарня, 2004. – 344 с.; Андрухів І.О., о. Кам'янський П.Є. Суспільно-політичні та релігійні процеси на Станіславщині в кінці 30–50-х роках ХХ ст.: Історико-політологічний аналіз. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2005. – 364 с.; Андрухів І.О., о. Кам'янський П.Є. Історія релігійного життя в Галичині та на Прикарпатті: Історико-правовий аналіз. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – 364 с.; Єгрешій О.І. Суспільно-політична та культурно-просвітницька діяльність єпископа Григорія Хомишина (1904–1945 рр.): автореф. канд. дис. 07.00.01 – Історія України. – Івано-Франківськ, 2003. – 20 с.; Єгрешій О.І. Єпископ Григорій Хомишин і питання українсько-польського порозуміння (1904–1939). – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 71с.; Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин: портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – 168 с.; Єгрешій О. Взаємовідносини митрополита Андрея Шептицького і єпископа Григорія Хомишина // Галичина. – 2001. – №5-6. – С.315-320; Єгрешій О.І. Державотворча концепція єпископа Григорія Хомишина // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Вип. IV–V. – 2001. – С.204-211; Єгрешій О.І. Єпископ Григорій Хомишин і український націоналізм // Питання історії України: Збірник наукових статей. – Чернівці, 2002. – Т.5. – С.101-104; Єгрешій О.І. Місце і роль єпископа Григорія Хомишина в українсько-польському порозумінні 1931–1933 рр. // Україна і Польща в ХХ ст.: проблеми історії і політології. – К., 2002. – С.123-126; Єгрешій О.І. Участь єпископа Григорія Хомишина в національно-визвольних змаганнях українського народу 1918–1925 рр. // Обрії. – 2002. – №2. – С.84-88; Єгрешій О. Ставлення польської адміністрації і політикуму до програми українсько-польського порозуміння 1930-х років єпископа Г. Хомишина // Історія релігій в Україні: Науковий щорічник. – 2007. – Кн. 1. – С.385-392; Делятинський Р. Історія Станіславівської єпархії (1885–1900). – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – 96 с.; Делятинський Р. Станіславська єпархія в структурі УГКЦ у кінці ХІХ ст. // Християнство в Україні на межі третього тисячоліття / Редакційна колегія: В.І.Кононенко (голова) та ін. – Івано-Франківськ: Плай, 2002. – С.136-142; Делятинський Р.І. Становище та діяльність духовенства Станіславської єпархії УГКЦ в 1919–1920 рр. // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Вип. VII / Редакційна колегія: М.В. Кугутяк (голова редколегії), О.С. Жерноклеєв (відповідальний секретар) та ін. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – С.69-77; Делятинський Р.І. Особливості суспільно-політичної діяльності греко-католицького духовенства Станіславівської єпархії в

контексті політики «доконаних фактів» польської адміністрації в Східній Галичині у 1921 р. // Література та культура Полісся. Вип.27: Регіональна історія та культура в українському та східноєвропейському контексті / Відповідальний редактор і упорядник Г.В.Самойленко. – Ніжин: Вид-во Ніжинського державного педагогічного університету ім. М. Гоголя, 2004. – С.121-128; Делятинський Р. Регулювання правового статусу греко-католицької Церкви в контексті подій радянсько-польської війни у 1920–1921 рр. (на прикладі Станіславівської єпархії) // Україна соборна: Збірник наукових статей / Редколегія: О.П.Реснт (відповідальний редактор) та ін. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005. – Вип.2. – Ч.2: Соціокультурні, етноконфесійні та демографічні проблеми формування української нації. – С.309-320; Делятинський Р.І. До питання про передумови та процес канонічного заснування Станіславівської єпархії (1772–1885 рр.) // Християнська спадщина Галицько-Волинської держави: ціннісні орієнтири духовного поступу українського народу (присвячується 70-річчю археологічного відкриття і 850-літтю Галицького кафедрального собору): Матеріали ювілейної наукової конференції / Редколегія: Остафійчук Б. (голова), Коваль І., Осташук І. та ін. – Івано-Франківськ – Галич, 2006. – С.148-155; Делятинський Р.І. До питання про ставлення греко-католицького духовенства до освітньої реформи в ЗУНР (1918–1919 рр.) // Обрії: науково-педагогічний журнал. – Івано-Франківськ: Івано-Франківський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2006. – №1. – С.49-52; Делятинський Р.І. Особливості розвитку Станіславівської єпархії УГКЦ на початку Другої світової війни (1939–1941 роки) // Україна соборна: Збірник наукових статей / Редколегія: О.П.Реснт (відповідальний редактор) та ін. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2006. – Вип.4. – Т.2. – С.185-196; Делятинський Р.І. Станіславівська духовна семінарія у 1918 – 1925 роках: етапи повоєнного відновлення та її роль у формуванні духовенства нового типу // Нарис історії Івано-Франківської (Станіславівської) Духовної Семінарії імені Святого Священномученика Йосафата / Підготував до друку о. д-р О. Касків. – Івано-Франківськ: Івано-Франківська Духовна Семінарія імені Святого Священномученика Йосафата, 2007. – С.55-76; Делятинський Р.І. До питання про діяльність греко-католицького духовенства Станіславівської єпархії напередодні і в час Листопадової революції 1918 року в Східній Галичині: основні уроки // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За загальною редакцією проф. І.С. Зуляка. – Тернопіль: Вид-во Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2007. – Вип.1. – С.81-87; Делятинський Р.І. Участь греко-католицького духовенства Станіславівської єпархії у формуванні української адміністрації (липень – серпень 1941 р.) // Ціннісно-смысловий вимір буття українського суспільства і перспективи українського націоналізму: Матеріали III Міжнародної наукової конференції, Івано-Франківськ, 17–18 листопада 2007 р. / Науковий редактор О. Сич. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2007. – С.214-225; Делятинський Р. Джерела з історії Станіславівської Єпархії: Петиція Митрополита М.Левицького та Єпископа Г.Яхимовича до імператора Франца Йосифа I від 18 березня 1850 р. // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир». Теологія: Щорічний збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2009. – №2. – С.153-164; Андрухів І., Лисенко О., Пилипів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія УГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект. Наукова монографія. – Івано-Франківськ; Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2010. – 500 с.

⁴⁹ Див.: Делятинський Р., о. Бедрій Н. Єпископ Іван Прашко – Апостольський екзарх українців-католиків Австралії, Нової Зеландії та Океанії (1958–1982 рр.) // Науковий вісник Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ «Добрий Пастир»: Зб. наук. праць. Теологія / Гол. ред. Р.А. Горбань. – Вип. 3. – Івано-Франківськ, 2010. – С.159-190.

⁵⁰ Арсенич П. Рід Шухевичів. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2005. – 264 с.; Арсенич П. Родина Заклинських. – Івано-Франківськ, 1995. – 56 с.; Арсенич П. Родина Озаркевичів. – Коломия: Вік, 1998. – 64 с.; Арсенич П. Священничий рід Бурачинських. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. – 192 с.

⁵¹ Баб'як А. Нові українські мученики ХХ ст. – Рим: Видання УКУ ім. св. Климентія Папи, 2002. – 200 с.

⁵² Бадяк В. Наш Владика: Життя та посмертні митарства перемишльського єпископа Йосафата Коциловського / Суспільно-культурне т-во «Надсяння». – Львів: Місіонер, 2000. – 110 с.

⁵³ Головин Б. Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття: Нариси. Статті. Дослідження. – Тернопіль: Провіта, 2000. – 244 с.

⁵⁴ Дмитрух С., ієромонах. Життя як подвиг для Христа: Curriculum Vitae монаха-редемпториста, Місцєблустителя і Правлячого Архієрея Києво-Галицької Митрополії Володимира Стернюка. – Львів: Свічадо, 2007. – 224 с.

⁵⁵ Дольницький О. Літопис роду Дольницьких. Документи, матеріали, спогади: генеалогічне дослідження. – Львів: Інститут історії Церкви УКУ, 2004. – VI+658 с.

⁵⁶ о. Зінко В. Сильветки василіянських трудівників. – Львів: Місіонер, 2007. – 264 с. + 16 с. вкл.

⁵⁷ Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин: портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – 168 с.

⁵⁸ Качкан В.А. Хай святиться ім'я твоє: Галицькі просвітницькі діячі, письменники, вчені – вихідці із священницьких родин. – Чернівці: Прут, 1994. – 198 с.

⁵⁹ Без зерна неправди: Спомини отця-декана Володимира Лиска / Упорядк. і текстол. опрацюв. Л. Купчик. – Львів: Каменяр, 1999. – 150 с.; Купчик Л.С. Третій удар: Долі галицьких отців-деканів. – Львів: Каменяр, 2001. – 145 с. – (Серія «Пам'ять»); Купчик Л. Роман Лиско Блаженний слуга Бога та вірний син України. – Львів: Папуга, 2009. – 116 с.; Купчик Л. Життєносні стовпи Церкви [біографічні нариси про 21 священника]. – Жовква: Місіонер, 2010. – 204 с.

⁶⁰ Мельничук П. Владика Григорій Хомишин. – Львів: Місіонар, 1997. – 416с.

⁶¹ Див. також: Гук В., о. Священники Української Католицької Церкви. – Коломия: Вік, 1999. – 79 с.; Дорош Є., Слюзар В. Родина Качалів в історії Галичини. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 160 с.; Рекетчук М., Цимбала О. Рід давній і славний [Олієво-Королівська лінія роду Шухевичів; в додатку – таблиці 1-2: Родовід Олієво-Королівської та Тишківської гілок родини Шухевичів]. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2007. – 40 с.; Романюк В., Говдяк Р., Дутковський В. Богові і Україні. Кн. 1 [матеріали до біографії о. Олексія Заклинського]. – Івано-Франківськ: Акцент, 2009. – 244 с.; Церква мучеників [біографічні довідки на проголошених Папою Іваном Павлом II у 2001 році блаженними] / Упорядник О. Турій; Інститут Історії Церкви УКУ. – 2-е вид., виправлене. – Львів: Свічадо, 2007. – 56 с.; Через терни – до зірок: Життя, мученицька смерть і прослава Блаженного Мученика Симеона Лукача / Упорядник о. І. Пелехатий. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2010. – 368 с.

⁶² Про тенденції розвитку історичної біографістики – див.: Алексієвець М. Українська історична біографістика: нове бачення // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2005. – №2. – С.4-6.

Анотації

У цій статті автори на підставі аналізу вітчизняної історіографії 1990–2000-х років, присвяченої історії УГКЦ, відзначають основні тенденції в наукових дослідженнях, пропонують до обговорення новий науково-дослідний проект, який може бути реалізований науковцями Івано-Франківської теологічної академії у співпраці з науковцями інших вищих навчальних закладів та наукових установ України.

Ключові слова: історіографія історії УГКЦ, Інститут історії Церкви Українського Католицького Університету, Івано-Франківська Теологічна Академія, Науковий вісник «Добрий Пастир», науково-дослідний проект «Українська Греко-Католицька Церква (1991–2011 рр.): етапи формування організаційної структури, особливості релігійно-церковного життя, перспективи розвитку», науково-дослідні програми.

rev. Richard Gorban, Ruslan Delyatynsky

Scientific-Research project «Ukrainian Greek-Catholic Church (1991–2011): stages of formation of the organizational structure, peculiarities of the religious-church activity, perspectives of the development»: attempts of groundings

In this article the authors on the grounds of the analyses of the home historiographies 1990s–2000s devoted to the history of the UGCC admit the main trends in the scientific investigations and offer a new project for discussion which can be realized by the scientists of the Ivano-Frankivsk Theological Academy co-working with the scientists from the other higher educational institutions and scientific schools in Ukraine.

Keywords: historiographies of the history of UGCC, the Institute of the History of the Church of the Ukrainian Catholic University, the Ivano-Frankivsk Theological Academy. the scientific announcer «Dobry Pastyr», scientific-research project «Ukrainian Greek-Catholic Church (1991–2011), stages of formation of the organizational structure, peculiarities of the religious-church activity, perspectives of the development», scientific-research programs.